Koen Vanmechelen toont staalkaart van gevarieerd werk in Knokke

‘Ik ben eigenlijk niet de man van de kippen’

Hij stelde dit voorjaar tentoon in het Uffizi in Firenze en zijn werk was eerder te zien in de National Gallery in Londen en op de Biënnale van Venetië. Koen Vanmechelen is op het toppunt van zijn roem, met nu ook een expo in Knokke. *‘Ceci n’est pas une kip.’*

JONAS MORTIER

De tentoonstelling, zowel in het cultuurcentrum als op andere plekken in de stad, biedt een overzicht van Vanmechelens ruime praktijk. © STUDIO LEYSSEN PHOTOGRAPHY

Achttien jaar gelden is het al dat Koen Vanmechelen nog een solotentoonstelling had in België. In Knokke-Heist is het werk van de kunstenaar nu te zien in *Cosmopolitan Renaissance*. Dat die expo net in deze kuststad loopt, maakt Vanmechelen om verschillende redenen blij. “Mijn moeder is van hier, maar dat is een behoorlijk anekdotische reden natuurlijk”, zegt Vanmechelen. “Maar ik ben ook verleid door de rijke traditie op kunstvlak die hier aanwezig is. Panamarenko is hier nog altijd voelbaar en natuurlijk ook Magritte, de grote Belgische surrealist. Het surrealisme leeft ook in mijn werk. Het ei dat ik op de dijk mocht plaatsen met daarop een datum die verwijst naar een onbekende toekomst, is een surrealistisch beeld. Ik begin ook heel veel lezingen met te zeggen: ‘Dit is geen kip, *ceci n’est pas une kip*.’

De tentoonstelling biedt een overzicht van Vanmechelens ruime praktijk. In het cultuurcentrum van Knokke-Heist zelf staat het beeldend werk centraal, vaak redelijk spectaculair ogende beelden, tekeningen en installaties met dieren - varkens, stieren en natuurlijk kippen - in een centrale rol. Op de muren staan in neon slogans geschreven, zoals *‘every organism is looking for another organism to survive’* of *‘between jungle and civilisation’*, die Vanmechelens visie verkondigen.

Op andere plaatsen in de stad zien we dan weer meer voorbeelden van Vanmechelens multidisciplinaire aanpak. Daarnaast staat er nog een performance in de Magritte-zaal van het Casino van Knokke op het programma, een duo-lezing met bioloog Dirk Draulans in het Zwin en veel meer. Kans genoeg dus om kennis te maken met een kunstenaar die zijn eigen nationaliteit graag overstijgt.

DOMESTICATIE

Vanmechelen staat vooral ook nog bekend als ‘de man van de kippen’. Hij werd beroemd (of berucht) met zijn mondiale en nog steeds lopende Cosmopolitan Chicken Project, waarbij hij nationale kippenrassen kruist tot ‘kosmopolitische kippen’. “Maar”, zegt hij zelf, “ik ben eigenlijk niet de man van de kippen. Ik ben de man van het kruisen. De toekomst voor mij schuilt in hybriditeit of diversiteit. We hebben bio- en culturele diversiteit nodig om een nieuwe maatschappij te bouwen voor morgen.”

Vanmechelen vergelijkt de mens graag met de gedomesticeerde kip. Door jarenlang in te zetten op domesticatie en monocultuur is de mensheid verzwakt en zijn cultuur verschraald. De pandemie heeft dat in zijn ogen nog maar eens bewezen. Kruising, diversiteit, ook te lezen als een soort globale solidariteit, is het enige antwoord.

Dat grensoverschrijdende brengt Vanmechelen ook zelf in de praktijk. Al sinds de jaren 90 versmelt hij kunst, filosofie, natuur, kennis en wetenschap. Daarin doet hij, toch zeker volgens de mensen van het Uffizi, denken aan de uomo universale van de renaissance, toen kunst en wetenschap nog veel meer één waren.

Vanmechelen: “Ik denk dat kruisen daarover gaat. Ik wil voorbij mijn eigen grenzen, vanuit de interesse, de nieuwsgierigheid naar de ander. Ik heb het geluk dat ik al sinds vele jaren heb kunnen samenwerken en nog altijd samenwerk met ontzettend boeiende mensen, zoals Jean-Jacques Cassiman of Caroline Pauwels, maar ook Anton Zeilinger, die nu de Nobelprijs voor natuurkunde heeft gekregen. Dat is het mooie: we kunnen vandaag met mensen over de hele wereld werken als we willen.”

De kunstenaar reikt de hand naar andere disciplines, omdat alleen uit die combinatie nieuwe dingen kunnen ontstaan. Zijn kunstpraktijk weerspiegelt die openheid. Hij beperkt zich niet tot beeldend werk, maar heeft wereldwijd verschillende ‘kruisingsprojecten’ lopen. In België is het voornaamste wellicht Labiomista, een ‘evoluerend kunstwerk over de mix van het leven‘ in de vorm van een natuurpark, en in Afrika heeft hij verschillende projecten lopen waarbij zijn kruisingsprogramma’s lokale gemeenschappen ondersteunen en van voedsel voorzien.

Koen Vanmechelen: ‘We hebben bio- en culturele diversiteit nodig om een nieuwe maatschappij te bouwen voor morgen.’ © WOUTER VAN VOOREN

Vanmechelen: “Als je op een andere manier naar kunst kijkt, kan kunst morgen ook in jouw omgeving iets betekenen. In plaats van kunst te beschouwen als puur entertainment, zouden we beter naar kunst kijken als een soort van kennisvorming. En door onze praktijk met dit soort projecten uit te breiden - in plaats van alleen een tempel van installaties en kunstwerken te laten zien -, nodigen we de mensen uit om te participeren.”

Hij zegt vooral de blik op morgen te richten. Vanmechelen wil, met bouwstenen van het verleden, bouwen aan de toekomst. “‘Hoe gaan we dat morgen doen?’, dat is toch mijn drive, om daar mee bezig te zijn. Wil de mens, die momenteel veel te zwaar weegt op de wereld, samen met die wereld en natuur overleven, dan hebben we dringend behoefte aan een globale wedergeboorte. We mogen daarvoor gerust terugblikken op het verleden, naar de uomo universale van de renaissance die kennis met verbeelding verbond, omdat de toekomst afhangt van wat we al dan niet van het verleden onthouden.”

Koen Vanmechelen, *Cosmopolitan Renaissance*, Cultuurcentrum Scharpoord, Knokke. Tot 15 januari 2023.